

Вих. № 964 від 16 вересня 2024 року

**Голові Верховної Ради України
Руслану СТЕФАНЧУКУ**

**Голові Комітету Верховної Ради
України з питань фінансів,
податкової та митної політики
Данилу ГЕТМАНЦЕВУ**

**Першому заступнику голови
Комітету Верховної ради
України з питань фінансів,
податкової та митної політики
Ярославу ЖЕЛЕЗНЯКУ**

**Бізнес-омбудсмену
Роману ВАЩУКУ**

Щодо результатів круглого столу «Штрафи за порушення митних правил згідно п. 1 ст. 483 МК України: директори під прицілом Енергетичної митниці», [проведеного](#) 9 серпня 2024 року Комітетом Асоціації правників України з податкового та митного права

Асоціація правників України (далі – Асоціація, АПУ) є всеукраїнською неурядовою організацією. Із моменту свого заснування у 2002 році, головною метою АПУ є зміцнення верховенства права в Україні, сприяння захисту прав людини та розвитку юридичної професії. Асоціація об'єднує понад 7000 членів різних юридичних спеціальностей, має 22 регіональних відділення та 26 профільних комітетів.

Асоціація висловлює Вам свою повагу та, з огляду на мету діяльності АПУ, звертається щодо наступного.

Цим листом Асоціація звертає увагу на поширену із 2023 року практику притягнення до відповідальності посадових осіб підприємств-імпортерів на підставі протоколів, складених Енергетичною митницею. З огляду на процесуальні обмеження чинної редакції Кодексу України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-Х (далі – КупАП) та їх невідповідність застосовуваним санкціям Митного кодексу України (далі – МК України), які за своєю природою чи характером та ступенем суворості стягнення належать до кримінальних правопорушень (згідно з позицією Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ), зокрема, висловленою в рішенні від 8 червня 1976 року у справі «Engel and others v. the Netherlands» (заяви №№ 5100/71, 5101/71, 5102/71, 5354/72, 5370/72)), у фізичних осіб, на яких накладаються санкції, після отримання рішення суду апеляційної інстанції залишається лише можливість оскарження до ЄСПЛ. Водночас докази, на які

ГЕНЕРАЛЬНІ ПАРТНЕРИ

AEQUO ASTERS AVELLUM LCF

 MORIS SAYENKO
KHARENKO Sokolovskiy
and Partners VB

МІЖНАРОДНІ ПАРТНЕРИ

 GreenbergTraurig Linklaters WHITE & CASE

ПАРТНЕРИ

 EVERLEGAL SIS GROUP

посилається митний орган, є фрагментарними та не свідчать про проведення об'єктивного дослідження обставин розмитнення.

Актуальність теми

Починаючи з 2023 року, Енергетична митниця склала більше ніж **400 протоколів** щодо фактів переміщення або дій, спрямованих на переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю з поданням митному органу як підстави для переміщення товарів підроблених документів чи документів, одержаних незаконним шляхом, або таких, що містять неправдиві відомості щодо країни походження пального, подачі неправдивих відомостей, необхідних для визначення коду товару згідно з УКТ ЗЕД (ч. 1 ст. 483 МК України).

У результаті згідно з протоколами митного органу до посадових осіб підприємств-покупців імпортованого пального застосовуються штрафні санкції у розмірі від **50% до 100%** від вартості розмитненої продукції, конфіскація.

Підстави виникнення спорів

У більшості випадків основними доказами митного органу є відповіді заводу-виробника пального з Литви на адресу митного органу України щодо переліку паспортів якості.

Відповідно до пояснень Енергетичної митниці, після випуску товарів ряду компаній у вільний обіг, завод-виробник палива, що ввозилося в Україну в особі представництва «Orlen Lietuva» в Україні попередив Міністерство економіки України та Державну митну службу України про можливе шахрайство з боку постачальників пального шляхом надання підроблених сертифікатів якості з метою приховування походження нафтопродуктів, особливо вироблених у російській федерації (лист від 17.02.2023 № 62). Державна митна служба України, у свою чергу, проінформувала Енергетичну митницю щодо використання суб'єктами ЗЕД із метою приховування походження нафтопродуктів, зокрема, вироблених у російській федерації, підроблених сертифікатів якості виданих публічною компанією «Orlen Lietuva» (лист від 01.03.2023 № 20/20-01-01/7.6/211).

Митний орган у процесі подальшого листування надав вивантажений із системи перелік сертифікатів (паспортів) якості, на підставі яких, або з посиланнями на які ввозилося пальне на територію України. У відповідь завод-виробник надіслав Excel-таблицю із маркуванням червоним кольором сертифікатів, які не видавалися і зеленим – які видавалися. У крайніх двох листах було уточнення від заводу-виробника щодо частини паспортів якості, за якими була попередньо надана хибна інформація. При складенні протоколів про адміністративні правопорушення використовувалися дані крайніх двох листів від виробника – це впливає на відрахування строку на складення протоколів (6 місяців із дати виявлення правопорушення).

Озвучені учасниками заходу проблемні питання цієї категорії спорів включають наступні:

- 1. Пояснення імпортерів на етапі до складення протоколів не враховуються митним органом.**
- 2. Протоколи про адміністративні правопорушення** містять посилання на декілька поставок одночасно (митний орган об'єднує декілька нібито встановлених правопорушень) водночас у судових засіданнях митний орган заперечує проти об'єднання провадження в справах.
- 3. Кваліфікація складових правопорушення, передбаченого п. 1 ст. 483 МК України (згідно з диспозицією) є необґрунтованою** – збір доказів із боку митного органу є **фрагментарним** (використовуються лише дані листування із заводом-виробником) і не свідчить про об'єктивне дослідження всіх складових адміністративного правопорушення. Митний орган посилається на дефекти документів, які не використовувалися підприємством для ввезення вантажу.

4. КУпАП у поточній редакції через обмеження ч. 10 ст. 294 і гол. 24-1 **не передбачає можливість касаційного оскарження ухвал судів першої та апеляційної інстанцій у справах про адміністративні правопорушення. З огляду на набрання законної сили рішенням суду апеляційної інстанції, фізична особа (посадова особа підприємства-імпортера) зобов'язана сплатити штраф самостійно (юридична особа не може цього зробити) або ж має справу з етапом виконавчого стягнення** (і відповідає особистим майном). Наступне оскарження до ЄСПЛ для фізичної особи передбачає часові та фінансові витрати, а для держави – репутаційні ризики.
5. У бізнесу та посадових осіб компаній-імпортерів відсутні реальні інструменти притягнення посадових осіб митного органу до відповідальності в ситуації незаконних дій щодо складення вищевказаних протоколів.

З огляду на вищевказане, просимо звернути увагу на описане вище питання та врахувати наступні ідентифіковані учасниками заходу проблеми та пропозиції щодо їх вирішення.

Пропозиції (середньострокова перспектива):

1. Внести зміни до КУпАП з урахуванням поточної ситуації застосування санкцій, які **за своєю природою чи характером та ступенем суворості стягнення належать до кримінальних правопорушень**, з передбаченням процедури касаційного оскарження.
2. Внести зміни до КУпАП щодо можливості **сплати юридичною особою** санкції за адміністративне правопорушення, яка застосована до посадової особи такої юридичної особи (як суб'єкта правопорушення – декларанта).
3. Впровадити дієвий механізм **притягнення до відповідальності посадових осіб митного органу**, які своїми діями (бездіяльністю) завдають шкоди бізнес-репутації чи майновим інтересам компанії, чи її посадових осіб; альтернативно – запровадити обов'язкову систему внутрішньої службової перевірки на рівні митного органу щодо законності й обґрунтованості санкцій за результатами судового розгляду (у разі виявлення судом відсутності складу правопорушення чи порушення строків складення протоколів).
4. Внести зміни до Кодексу адміністративного судочинства (далі – КАСУ), зокрема, до частини третьої статті 272 КАСУ щодо неможливості касаційного оскарження рішень судів першої та апеляційної інстанції в справах, передбачених статтею 286 КАСУ (щодо рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень у справах про притягнення до адміністративної відповідальності).

Пропозиції (довгострокові перспективи):

1. Ініціювати розробку нової редакції КУпАП для врахування особливостей застосування санкцій на підставі Митного кодексу України та рішень Європейського суду з прав людини в розрізі суворості стягнення та з урахуванням рішень Конституційного Суду від 02.07.2021 № 3-р(II)/2021 у справі № 3-261/2019 (5915/19 та від 05.07.2023 № 5-р(I)/2023).

Сподіваємось, що вищевикладене сприятиме підвищенню ефективності правозастосування та висловлюємо готовність у напрацювання проєктів законодавчих актів для вирішення даної проблематики.